

Referat, Naturens Dag i Helvedesbakkerne, søndag den 9. september 2018

Naturens Dag er Danmarks Naturfredningsforenings og Friluftsrådets mærkedag for naturoplevelser. Formålet er at åbne naturen for børn og voksne. I år var temaet "**bevægelse i naturen**", og sammen med Naturhistorisk Forening for Bornholm var der inviteret til tur og bevægelse i de naturskønne Helvedesbakker.

Stedet er stort set ukendt land for de fleste bornholmere, og for at få det præsenteret på en god måde havde man inviteret den lokalkendte naturvejleder Erik Lind til at gå i spidsen for turen.

Allerede som barn stiftede dagens leder bekendtskab med "bakkerne" på en cykeltur med sin moder og søskende, men da deres første oplevelse var en hugorm midt på cykelstien, hvilket i den grad gjorde moderen angst, vendte hun om og befalede børnene straks at følge efter!

Bakkernes mystik var med et prentet ind i Erik Linds hukommelse, og som voksen har han utallige gange bevæget sig rundt i bakkerne, senest under indsamlingen af materiale til den bog, han som naturvejleder i 2010 fik udgivet på NaturBornholms forlag med titlen: "**Kom med i Paradiset**".

Selv om dagens tema var en tur i Helvedesbakkerne mente Erik Lind, at de 52 deltagere, der var mødt frem til turen, først skulle præsenteres for en lille bid af "Paradiset".

Erik Lind fortæller om stedets historie

Derfor var turens første mål efter en kort introduktion til stedets historie med højlyng, udskiftning og tilplantning en tur rundt om **Oksemyr**. Den har af de lokale har været benævnt "Auselmyr". En af forklaringerne på dette navn skulle være, at man i ældre tid kørte sine hestevogne op i myren, når vognakslerne skulle smøres – med snegle, som der i sin tid skulle være så mange af i myrens nærhed.

En anden årsag til navnet kunne være, at stedet husede en stor bestand af blomsten "ausel i vång", kodriver.

På turen rundt om myren bemærkede man den store rigdom af blåbærplanter, der sommerens tørke til trods var fyldt med saftige bær.

Ligstenen

Kodalen

Videre bevægede man sig til **Ligstenen** ved vejen ned mod Klinteby. En flad vandreblok, hvor man i middelalderen placerede kisten, da man fra Klinteby på vejen mod Ibs Kirke skulle holde et hvil. I Erik Linds bog får man en længere historie om netop denne sten, bl.a. et lille digt, skrevet af tidligere realskoleforstander Alfred Jensen:

*Når folk bär læj te jørn på dejna len
Satte di kjistan på dejn flåda sten
Å rajte armana å strajte ben.
Bânt op for gjönklana, di hadde me
Å knev te bröd to sypa æjle tre,
Sin krev di me dejn dö ad kjærkan te.*

Kodalen var i middelalderen et markant landskabselement i Højlyngen, en sprækkedal med stejle klippesider. Her blev køerne samlet om efteråret, da de efter opholdet i bakkerne skulle bringes hjem til vinter. Og her gik og går fortsat grænsen mellem Paradisbakkerne og Helvedesbakkerne.

Man bevægede sig ind ad "sporet i landskabet" og nåede frem til en stenhytte, som i sin tid husede vagtmandskabet til betjeningen af en **Optisk Telegraf**.

I 1811 blev der oprettet syv sådanne telegrafer på øen og ved hjælp af fem "klapper" på en høj mast, kunne man sende beskeder til hinanden – især advarsler om eventuelle angreb fra fjendtlige styrker på havet. Telegraferne var betjent frem til 1868, da de blev afløst af den elektriske telegraf og telefon!

Optisk telegrafhytte med udsigten over havet

Ægte Kastanje

Udsigten over et kvæggræsset landskab bragte tankerne tilbage til det udseende, området måtte have haft før tilplantningen af bakkerne.

Læser man Martin Andersen Nexøs bog om Pelles barndom, forestiller man sig, hvorledes stenarbejderne gik op til stenbruddene i bakkerne. Sådan et stenbrud har Helletsgårds stenbruddet været, selv om der ikke er meget tilbage af datidens huggeskure og skærvebunker.

Her bliver der brudt maskinelt, ikke konstant, men når stenbryderne "inde i Rønne" har brug for flere blokke til udkæring af bordplader i stedets Svanekegranit.

På toppen af stenbruddet på et for mange deltagere helt ukendt sted i disse Helvedesbakker sluttede man turen med en mageløs udsigt over det flade landskab mod øst og havet bag Neksø by.

På kanten af Helletsgård-stenbruddet. Her slog Pelles farbror skærver for mere end 100 år siden!

Overraskende var det også, at man ved sporet på tilbageturen til udgangspunktet på P-pladsen ved Oksemyrvej kom forbi en vaskeægte "**Ægte Kastanje**", hvis frugter helt sikkert når at modne dette efterår efter sommerens varme!

En varme, der endnu ikke havde forladt øen på denne Naturens dag i september 2018, hvor målet var at komme i bevægelse i Paradis- og Helvedesbakkerne!